

2016. gada 27. maijā

Progresā ziņojums par FICIL rekomendāciju ieviešanu izglītības sistēmā

1. Esošās situācijas novērtējums un atskats uz paveikto

Valdība ir uzsākusi reformas vairumā jomu, ko mēs esam iekļāvuši savos ziņojumos 2009., 2010. un 2015. gadā. Mēs novērtējam daudzās darbības, projektus un programmas, kas ir izstrādātas un uzsāktas visā izglītības sistēmā pēdējo 20 gadu laikā. Tomēr mēs saskatām trūkumus šo iniciatīvu stratēģiskajā virzībā, ieviešanas kvalitātē, efektīvā pārraudzībā un objektīvā vērtēšanā. Šo trūkumu dēļ vērojamas tādas parādības kā izglītības infrastruktūras neatbilstība pieprasījumam, talantu emigrācija, resursu sadrumstalotība, nepietiekama augstākās izglītības un pētniecības kvalitāte.

Mēs uzskatām, ka valdībai sadarbībā ar privāto sektoru vajadzētu veikt atklātu un pilnīgu šī sektora (ministrijas un izglītības iestāžu) pārvaldības auditu, lai varētu pamatoti izvērtēt neīstenotās reformas.

2. Jautājumi, kam pievēršama tūlītēja uzmanība

Pašreizējās valdības prioritātes kopumā saskan ar mūsu viedokli, taču mēs saskatām nopietnus izaicinājumus reformu laika un apjoma ziņā. Mēs ierosinām konkrēti definēt trīs lielos ilgtermiņa mērķus izglītības sistēmas modernizācijai ar atbilstošiem un reāliem atskaites punktiem un galvenajiem rezultatīvajiem rādītājiem (*key performance indicators*):

- a) Paaugstināt kvalitātes līmeni no laba uz teicamu visā sistēmā.
- b) Pievērsties kompetenču pieejā balstītas izglītības ieviešanai visos līmeņos.
- c) Nodrošināt vienlīdzīgas iespējas saistībā ar skolu tīkla optimizāciju un resursu koncentrāciju.

3. Rekomendācijas

Ņemot vērā iepriekš minētās prioritātes, turpmāk uzskaitītas, mūsaprāt, neatliekamās vidējā termiņa reformas izglītības sistēmas modernizācijas pabeigšanai:

- *Vispārējā izglītība un arodizglītība*
 - a) Izglītības mērķu skaidra noformulēšana un izglītības satura pārdefinēšana atbilstoši darba tirgus pašreizējām vajadzībām. Izglītības satura iekļaušanas un tā saukto “21. gadsimta kompetenču un plaša izmantojuma prasmju” vērtējuma pabeigšana. Šajā ziņā mēs ierosinām cieši sadarboties, pārtraucot jaunā kompetenču pieejā balstītas izglītības ieviešanas projekta (projekta kods VSS-651 / TA-2577) īstenošanu.
 - b) Pārformulēt un padarīt labāk izmantojamu jauno “tikumības likumdošanu”. Mēs ierosinām izmantot mūsdienīgāku un starptautiski pieņemtu terminoloģiju, proti, ar rakstura audzināšanu saistīta izglītība (*character-based education*). Šādā veidā to varētu saskaņot ar pasākumiem, kas saistīti ar kompetenču pieejā balstītu izglītību. Labs paraugs satura un pieredzes ziņā ir Birmingemas Universitātes (Apvienotā Karaliste) izglītības centrs *Jubilee Centre for Character and Virtues*.
 - c) Izstrādāt un īstenot efektīvu un ilgtspējīgu profesionālās izaugsmes plānu mūža garumā un apmācību skolotājiem un mācību pārziņiem saskaņā ar minēto kompetenču pieejā balstītu izglītību.
 - d) Uzlabot skolotāju izglītības sistēmu un šīs profesijas prestižu sabiedrībā.
 - e) Veicināt labāko universitāšu absolventu piesaisti skolotāja profesijai un jaunu atzītu metožu ieviešanu, piemēram, skolas atbalsts pozitīvai uzvedībai.
 - f) Izstrādāt mūzizglītības programmas būtiskākajās rūpniecības un pakalpojumu jomās, paredzot iespējas mainīties un pielāgoties pārmaiņām darba tirgū.
- *Augstākā izglītība*
 - a) Optimizēt augstākās izglītības iestāžu (AMI) finansēšanas sistēmu. Mēs ierosinām pabeigt jaunā finansēšanas modeļa īstenošanu un ieviest konkurenci tā sauktā 1. pīlāra finansējuma piešķiršanā.
 - b) Liberalizēt AMI akreditācijas procedūru, piešķirot tām iespēju prasīt akreditāciju starptautiskās akreditācijas aģentūrās. Tas būtu ārkārtīgi svarīgi, lai veicinātu iekļaušanos starptautiskajā apritē un palielinātu AMI savstarpējo konkurenci.
 - c) Stiprināt AMI kvalitātes kontroles sistēmas, lai tās varētu sasniegt labāku pozīciju starptautiskajā arēnā. Saskaņā ar QS (*Quacquarelli Symonds*) Pasaules universitāšu klasifikāciju Latvijas Universitāte ieņem 734. vietu, bet RTU – 873. vietu. Pēc tās pašas klasifikācijas šīm universitātēm ir zemākā reputācija darba devēju vērtējumā Baltijas valstu universitāšu vidū.
- *Institucionālā attīstība*
 - a) Rosināt izglītības iestādes panākt sabiedrībai sniegto pakalpojumu izcilību visos līmeņos.
 - b) Veikt neatkarīgu un visaptverošu studentu noturēšanas un mācību iestāžu pabeigšanas novērtējumu visos izglītības sistēmas līmeņos.
 - a) Izstrādāt attīstības programmas nākamajiem izglītības iestāžu vadītājiem.